

Maantieteellisestä rikkonaisuudesta kalastajien valmiuksiin

Näkökulmia säätelyn kehittämiseen

Timo Haapasalo, Itä-Suomen yliopisto

timo.haapasalo@uef.fi

Kalavedet, varat ja niiden hoito -webinaarisarja, 25.2.2025

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Lähtöasetelma

- Tietoperustaisella kalastuksen säätelyllä voidaan vaikuttaa niin kalakantojen elinvoimaisuuteen kuin vapautettavien saaliskalojen hyvinvointiin
- Kalastuslain 1 § mukaan kalastuksen säätely tulee järjestää parhaan käytettävissä olevan tiedon mukaan siten, että säätelyllä turvataan
 - ”..kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu”
- Vaatimus luontaisen elinkierron toteutumisesta kohdentuu erityisesti lohikalakantoihin, joista huomattava määrä on uhanlaisia (esim. järvitaimen) niin lisääntymisympäristöjen ja vaellusyhteyksien puuttumisen kuin pitkällisen ylikalastuksen takia

Maantieteellinen rikkonaisuus

- Lukuisa kalatalousalueiden, osakaskuntien ja erityislupakohteiden määrä yhdistettynä valtion ylläpitämiin kalastuskohteisiin (Metsähallitus) luo merkittävän lupa-alueiden ja näiden välisten rajojen verkoston
- Lupa-alueiden määrä huomioiden, kalastuksen säätelyn tietoperustaisuuden ja ekologisen kestävyys toteutumisen näkökulmasta kaksi asiaa korostuu:

1) Kuinka hyvin kalastussäännöt vastaavat tutkimustietoon perustuvia suosituksia?

2) Kuinka yhdenmukaisia kalastussäännöt ovat esimerkiksi muun jokireitin tai kalatalousalueen muiden virtavesien säätelyyn verrattuna? Tarkastelussa on syytä huomioida myös seisovan veden alueet ja näiden säätelyratkaisut

Kalatalousalueet
Paikkatietoikkuna 2025

Käytännön esimerkkejä

- Metsähallituksen ylläpitämällä Ruunaan koskilla harjuksella on kalastajakohtainen saaliskiintiö ja 40 cm alamitta, kaikessa kalastuksessa vain väkäsettömät koukut (max. 3 kärkeä) on sallittu, minkä lisäksi pyyntiveden lämpötilaa seurataan
 - Samaan aikaan Ruunaan koskien ylä- ja alapuolisilla lupa-alueilla harjuksen alamitta on 35cm ilman kalastajakohtaista saaliskiintiötä, väkäsettömiä koukkuja suositellaan
- Vierekkäisten lupa-alueiden ristiriitainen tilanne ei ole suosiollinen etenkin vaeltaville lohikalakannoille, koska kalojen elinalueiden rajat eivät itsessään noudata lupa-alueiden rajoja
- Tilanne haastaa kalastuslainsäädännön tavoitteenasettelua

Kalastajien valmiuksista

- Lohikalojen pyyntiin keskittyneillä virkistyskalastajilla vaikuttaa olevan varsin hyvää valmiutta säätelyn tehostamiseen esimerkiksi väkasettömien koukkujen, veden lämpötilaperustaisen säätelyn ja vapautettavien kalojen asiallisen käsittelyn osalta
- Virkistyskalastajien tietoisuus esimerkiksi taimenkantojen tilanteesta on varsin hyvä; moni kalastaja säätelee omia pyyntitapojaan virallista säätelytasoa tiukemmin. Tämä osaltaan luo painetta kalastuksen säätelyn yleistason tarkistamiseen
- Samalla on riidatonta, että kalastajien määrä on suuri, eikä kaikilla ole tietoa esim. pyyntiolosuhteiden vaikutuksesta vapautettavien kalojen kuolleisuuteen. Paljonko kalastajia ohjataan pehmeiden keinojen avulla (esim. opasteet) eri kohteissa?
- Kalastajien itseohjautuvuuden lisäksi myös kalastuskohteiden omistajilta odotetaan tilannetta korjaavia toimenpiteitä

Säätelyn yhteiskehittäminen

- Kalatalousalueiden merkitys säätelyn tehostamisessa on huomattava – säätelyratkaisuilla on mahdollista saavuttaa hyvä maantieteellinen kattavuus (elinkiertoalajuus)
- Kuinka hyvin kalatalousalueilla tunnistetaan erilaiset kalastajaryhmät ja tästä seuraavat säätelytarpeet? Kaikki eivät ole yksinomaan ”talviverkkokalastajia tai kuhan vetouistelijoina”
- Millä tavoin säätelyn tehostamisen puolesta puhuvat kalastajat tulevat kuulluksi? Kuinka tehostamisedotuksiin reagoidaan? Onko KTA:lla / osakaskunnalla mahdollisuutta esimerkiksi palautteen keräämiseen ja sen käsittelyyn?
- Voimassa olevaa säätelytilannetta ja saapuvia korjausedotuksia voidaan verrata esimerkiksi Luken kalavarojen käyttöoppaaseen ja Vuoksen järvitaimenkantojen toimenpideohjelman suosituksiin

Lopuksi

- Erityisesti uhanalaisten lohikalojen tilanteen korjaaminen edellyttää kalastuksen aiheuttaman kuolleisuuden laskemista. Samoin alamittaisena pyydettyjen kalojen selviytymisestä huolehtiminen mahdollisimman vähäisin vaurioihin on tärkeää
 - Säätelystä tehostettaessa tulee panostaa myös toimenpiteiden takana oleviin perusteisiin. Mitä paremmin säännöt ja niihin liittyvät tekijät ymmärretään, sen paremmin sääntöjä todennäköisesti noudatetaan
 - Sääntöjen vieminen eri toimenpideohjelmien mukaiselle tasolle voi olla myös myönteinen markkinointietu
- Kyse ei ole vain kieltämisestä kieltämisen takia, vaan vastuun kantamisesta yhteisten kalavarojen, niiden riittävyyden ja saaliskalojen hyvinvoinnin eteen

Näin vapautat kalan

Ruunaan koskissa ui uhanalaisia järvilohia ja -taimenia, jotka tulee aina vapauttaa. Tunnistat ne rasvaevästä. Rauhoitettujen lajien lisäksi myös alamittaiset kalat tulee vapauttaa takaisin kasvamaan.

Tarkista sallitut mitat ja muut lupaehtot huolellisesti alueen infotaulusta tai osoitteesta eraluvat.fi/ruunaa.

Toimi näin

- Käsittele kalaa aina märin käsin.
- Älä nosta kalaa pois vedestä. Irrotus onnistuu helpoiten, jos kala on haavissa ja haavi vedessä.
- Jos joudut nostamaan kalan ylös vedestä, tee se haavilla. Laske kala märeille ja pehmeille alustoille. Suojaa kala auringonpaisteelta.
- Irrota koukku kääntämällä se pihdeillä takaisin tulosuuntaan päin. Älä revi koukku irti!
- Laske kala varovasti haavilla takaisin veteen.
- Väsynyt kala voi kaivata elvytystä. Pitele kalaa kahdella kädellä, joista toinen on mahan alla. Aseta kalan pää kohti ylävirtaa, jotta vettä virtaa kidusten läpi. Kun kala näyttää virkeältä, sen voi vapauttaa.

Välineet

- Solmuton, theäsilmainen haavi
- Pihdit

Muista myös

- Ruunaalla saa käyttää ainoastaan väkasettomia koukkuja.
- Koukkuja saa olla korkeintaan kolme: yksi kolmihaara, kolme yksishaaraa tai yksi yksishaara ja kaksi kaksishaara
- Kahlukiello on voimassa 1.9–31.5.

METSÄHALLITUS

ERÄLUVAT.FI

A close-up photograph of a large fish, possibly a salmon or trout, being held by a person's hand. The fish is silvery with a golden-yellow sheen on its scales, particularly visible along its back and sides. It is being held from the bottom left, with its head pointing towards the right. The background is dark, rippling water. The text "KIITOS AJASTANNE" is overlaid in the center in a bold, white, sans-serif font.

KIITOS AJASTANNE